



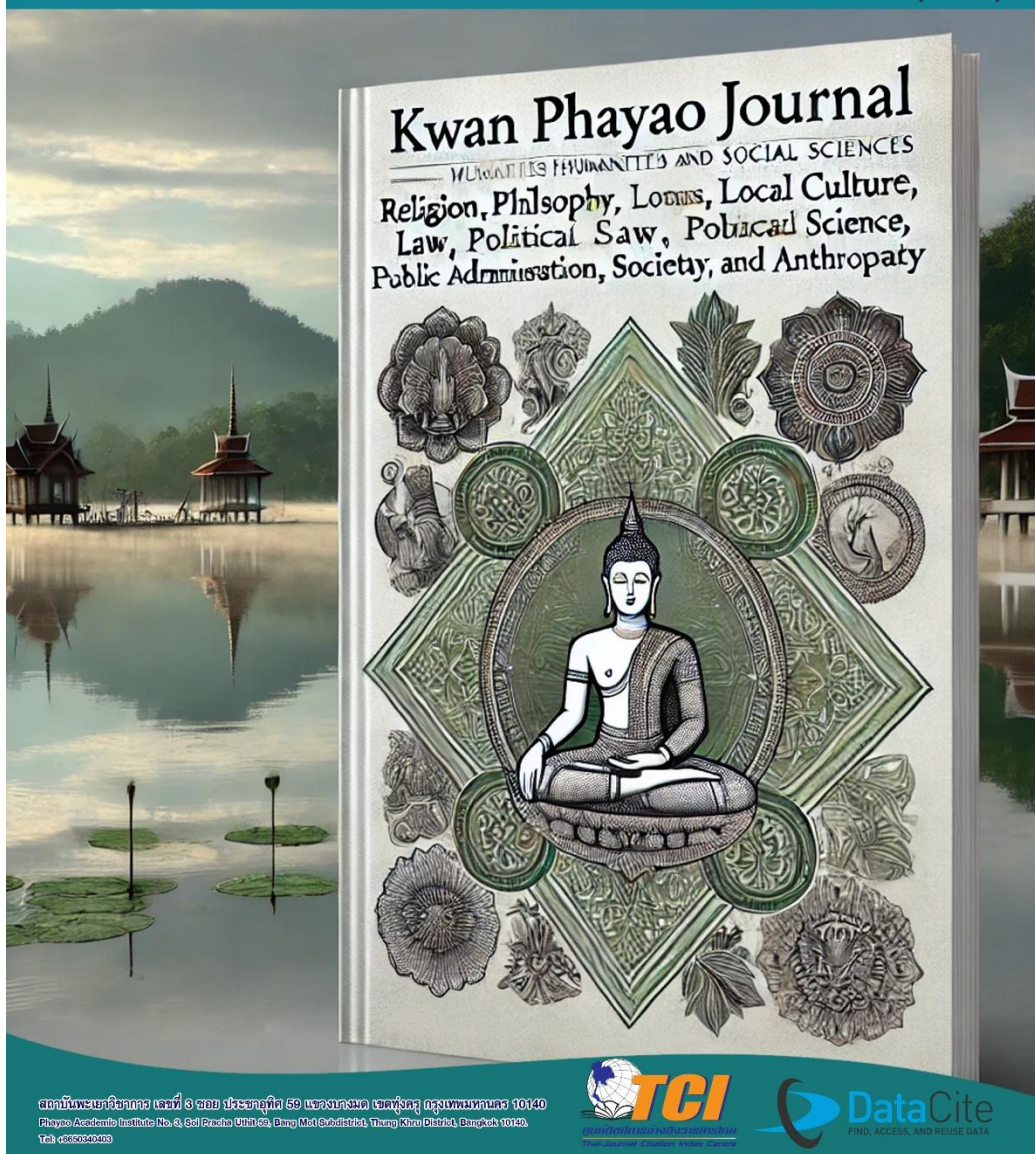
Journal of Kwan Phayao (jkip)

วารสารกวันพะเยา

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 - พฤษภาคม - มิถุนายน 2567

Vol.1 No.3 - May - June 2024

ISSN : 3057-109X (Online)



สถาบันพระยาพิศาลฯ เลขที่ 8 ซอย ประชาอุทิศ 59 แขวงคลองเตย เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140
Phayao Academic Institute No. 8, Soi Pracha Uthit 59, Bang Mot Subdistrict, Thung Khru District, Bangkok 10140.
Tel: +6620349403





วารสารกวีานพะเยา

Journal of Kwan Phayao

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2567)

Vol 1 No.3 (May-June 2024)

ISSN : 3057-109X (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารกวีานพะเยา เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เจ้าของ

สถาบันพะเยาวิชาการ เลขที่ 3 ซอย ประชาอุทิศ 59 แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
10140 ประเทศไทย Tel: +6650340403 Email: journal.kwanphayao@gmail.com

ที่ปรึกษา

ผศ. ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

E-mail: Somchai.dam@mcu.ac.th

บรรณาธิการ

ผศ. ดร.เกษญา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ สุวีรางกูร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาฐิติวัตร หมั่นกิจ, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระครูสุทธิเมธาวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

 **ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**

ดวงใจ บุญโยง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: duangjai.tak11@gmail.com

โทรศัพท์ : 085-0340403

ณัฐกานต์ บุญยีน

บริษัท อินโนนิตี จำกัด

E-mail: journal.kwanphayao@gmail.com

โทรศัพท์ : 089-6324192

พิชญา ศรีพรรณ

สถาบันพะเยาวิชาการ

E-mail: journal.kwanphayao@gmail.com

โทรศัพท์ : 089-2066062

 **ฝ่ายประสานงานและจัดการ**

ดวงใจ บุญโยง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: duangjai.tak11@gmail.com

โทรศัพท์ : 085-0340403

☞ ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

☞ พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

☞ ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

☞ จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

☞ พิมพ์

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารกวีานพะเยา เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2567 มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 5 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 2 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์บทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)
ประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	1-13
EFFECTIVENESS OF BEHAVIORAL DEVELOPMENT OF STATELESS CHILDREN IN THE LOWER NORTHERN PROVINCES	
ศรีเสด็จ กองแกน และ สัญญา เคนาภูมิ	
รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง	14-33
CREATIVE MANAGEMENT MODEL OF CULTURAL HERITAGE THROUGH THE PARTICIPATION OF MEKONG RIVER BASIN COMMUNITIES	
ทองคำ ดวงชั้นเพชร	
ผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน	34-42
THE IMPACT OF ONLINE LEARNING ON STUDENTS' ACADEMIC SUCCESS	
สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี	
การพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: ทักษะที่จำเป็นและความท้าทาย	56-65
THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN THE DIGITAL AGE: ESSENTIAL SKILLS AND CHALLENGES	
สาธิตา ตาลชัย	
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย	51-59
THE SOCIAL CHANGE AND ITS IMPACT ON FAMILY RELATIONSHIPS IN THAI SOCIETY	
สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	60-84

ประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติ
ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง*
EFFECTIVENESS OF BEHAVIORAL DEVELOPMENT OF STATELESS
CHILDREN IN THE LOWER NORTHERN PROVINCES

ศรีเสด็จ กองแกน¹ และ สัญญา เคนาภูมิ²

Srisadej Kongkan¹ and Sanya Kenaphoom²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Rajabhat Maha Sara Kham University, Thailand

Corresponding author E-mail: srisadet.11@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 8 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 20 มิถุนายน 2567

Received 19 May 2024; Revised 8 June 2024; Accepted 20 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากการเอกสาร และการศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.98$) ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.15$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.10$) และด้านความ

Citation:



* ศรีเสด็จ กองแกน และ สัญญา เคนาภูมิ. (2567). ประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. วารสารกวีานพะเยา, 1(3), 1-13.

Srisadej Kongkan and Sanya Kenaphoom. (2024). Effectiveness of Behavioral Development of Stateless Children in the Lower Northern Provinces. Journal of Kwan Phayao, 1(3), 1-13.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

อดทน ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ 2. ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้านพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการสร้าง ความมั่นคงทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา คือ ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.22$) และด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติ

Abstract

This research was conducted to study the effectiveness of behavioral development of stateless children in the lower northern provinces. The research was quantitative. Data were collected through document study and field study. The instruments used were questionnaires from 400 samples, which were 5-level rating scale questionnaires with a reliability of 0.985. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that: 1. The behavioral development of children in the highlands in the lower northern provinces, overall and in each aspect, was at a high level ($\bar{X} = 4.09$). When considering each aspect, it was found that the aspect of learning ($\bar{X} = 4.98$), discipline ($\bar{X} = 4.27$), followed by honesty ($\bar{X} = 4.15$), responsibility ($\bar{X} = 4.10$), and patience ($\bar{X} = 3.97$), respectively. 2. The results of the analysis of the mean and standard deviation of opinions on the policy of behavioral development of children in the highlands in the lower northern provinces, overall and in each aspect, found that: Overall, it was at the highest level ($\bar{X} = 4.21$). When considering each item, it was found that the aspect of creating educational stability ($\bar{X} = 4.23$),

followed by the aspect of educational equality ($\bar{X} = 4.22$) and the aspect of developing student quality ($\bar{X} = 4.16$), respectively.

Keywords: Effectiveness, Behavioral development of stateless children

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีประชากรไร้สัญชาติอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่เขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เช่น จังหวัดตาก สุโขทัย และกำแพงเพชร ซึ่งประชากรกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามา หรือเป็นลูกหลานของแรงงานข้ามชาติและชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้รับสิทธิการเป็นพลเมืองของประเทศ (UNHCR, 2023) ปัญหาไร้สัญชาติส่งผลกระทบในหลายมิติ เช่น การเข้าไม่ถึงสิทธิทางการศึกษา การสาธารณสุข และการคุ้มครองตามกฎหมาย ส่งผลให้เด็กไร้สัญชาติเหล่านี้มีโอกาพัฒนาตนเองในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (UNICEF, 2019)

พฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาจเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น สภาพจิตใจ ความรู้สึกด้อยโอกาส และปัจจัยภายนอก เช่น การถูกกีดกันทางสังคม ความยากจน และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (World Bank, 2022) การศึกษาพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กไร้สัญชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยสร้างความเข้าใจต่อความต้องการเฉพาะของกลุ่มนี้ และช่วยออกแบบนโยบายหรือโครงการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพของเด็กกลุ่มนี้

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” มีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายแง่มุม ได้แก่ 1.ด้านการพัฒนาสังคม ช่วยเหลือเด็กไร้สัญชาติให้สามารถพัฒนาพฤติกรรมและศักยภาพได้ จะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมในสังคม (UNICEF, 2020) 2. ด้านการศึกษา ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การศึกษาและแนวทางช่วยเหลือที่เหมาะสมสำหรับเด็กไร้สัญชาติ 3. ด้านนโยบาย ผลการวิจัยสามารถสนับสนุนการกำหนดนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กไร้สัญชาติ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน ดังนั้น งานวิจัย

นี่จึงเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาปัญหาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติและการวิเคราะห์ประสิทธิผลของแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล หมายถึง ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการ สร้างให้วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนด การวัดประสิทธิผลขององค์กรมีหลายแนวทาง เช่น การพิจารณาถึงขนาดของความสำเร็จขององค์กรในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีวิธี วิเคราะห์ประสิทธิผลขององค์กร 4 วิธี คือ 1) วิธีการวัดผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยยึดหลักที่ว่าองค์กร ทุกองค์กรมีจุดมุ่งหมาย การวัดผลสำเร็จของเป้าหมายถึงเป็นแนวทางสำหรับการวัดประสิทธิผลมากที่สุด 2) วิธีการวัดประสิทธิผลเชิงระบบ โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า องค์กรประกอบด้วยส่วนย่อยต่างๆ และการพิจารณาเชิงระบบจะสมบูรณ์ได้ต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง 3) วิธีการบริหาร ประสิทธิภาพ โดยอาศัยสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะแต่ละส่วน โดยองค์กรตอบสนองความต้องการส่วน ต่างๆ ที่อยู่ในแต่ละสภาพแวดล้อม 4) การใช้วิธีการวัดคุณค่า ซึ่งเป็นการเอาคุณค่าและความนิยมเป็นหลักในการประเมิน (ทวี ฌณีสาย, 2547) ส่วน Eddy (1981: 107) กล่าวว่า หากจะมีการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของประสิทธิผลควรคำนึงถึงระดับในการวิเคราะห์ 3 ระดับคือ ระดับบุคคล ระดับจัดการ และระดับองค์กร

2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรม หมายถึง “พฤติกรรม” (Behavior) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ำเนื้อความคิดของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายในจิตใจและภายนอกอาจหาไปโดยรู้ตัวไม่รู้ตัว อาจเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้อื่นอาจสังเกตการณ์กระทำนั้นได้และสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2548: 573) ส่วน Goldenson (2002: 90) ได้ให้คำจำกัดความของ พฤติกรรมไว้ว่าเป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็น ปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำ ต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่ได้ผ่านการ ใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว พฤติกรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลกระทำทั้ง ในทางที่ดี ไม่ดี ถูก ผิด มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ หรือสูญเสีย (Charles, 2002: 2) เวดและทาฟริส (Wade and Tavris, 1999: 245) อธิบายว่า พฤติกรรม คือการ กระทำของคนเราที่สังเกตได้ซิมบาร์ โดและเกอร์ริก (Zimbardo and Gerrig, 2004: 3) อธิบายว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำของบุคคลเพื่อปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ สังเกตได้ ลาเฮย์ (Lahey, 2001: 5) กล่าวว่า พฤติกรรมเป็นการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่ สามารถสังเกตได้สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการทางจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายใน และภายนอกอาจทำโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวสามารถสังเกตจากการกระทำได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 มีดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ เด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก นครสวรรค์ สุโขทัย จำนวน 210,353 คน ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนจังหวัดและเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนเด็กไร้สัญชาติ
1	จังหวัดเพชรบูรณ์	74,717
2	จังหวัดพิษณุโลก	54,472
3	จังหวัดนครสวรรค์	53,372
4	จังหวัดสุโขทัย	27,792
รวม	4 จังหวัด	210,353

2. กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973: 887) โดยผู้วิจัยกำหนดให้ระดับของความคลาดเคลื่อน เท่ากับ .05

2.1 การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน จำนวนประชากร คือ 210,353 คน
 e แทน ความคลาดเคลื่อน คือ .05

$$\text{แทนค่า } n = \frac{(210,353)}{1 + 210,353(0.05)^2}$$

ได้ขนาดตัวอย่าง = 399.99

จากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399.99 คน ดังนั้นเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดีผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

2.2 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-staged Random Sampling) ดังนี้

2.2.1 การสุ่มเลือกภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ตาก พิชณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากมา 4 ครั้ง ได้จังหวัด พิชณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ นครสวรรค์

1) การสุ่มเลือกอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากอำเภอ 4 อำเภอ จาก 4 จังหวัด ได้จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอสวรรคโลก อำเภอชนแดน อำเภอท่าตะโก

2) การสุ่มเลือกเด็กชายขอบในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จากแต่ละอำเภอที่เลือกได้ตามขนาดสัดส่วน ของเด็กชายขอบแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะที่ 1 เป็น แบบสอบถามได้สร้างตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการพัฒนา พฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้ สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

3. ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

3.1. ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบวัดและประเมินผลพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติใน เขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ข้อความในแบบวัดและ ประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีทั้งข้อคำถามเชิงนิมาน (Positive) และข้อคำถามเชิงนิเสธ (Negative) การให้คะแนนขึ้นกับข้อความนั้น คำถามเชิงนิมาน ถ้าตอบปฏิบัติ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ ให้คะแนน 1 2 3 4 5 ตามลำดับ ส่วนข้อ คำถามเชิงนิเสธให้คะแนน ตรงกันข้ามกับคำถามเชิงนิมาน

3.2. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรง (Content Validity) นำแบบ วัดและ ประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ

สอดคล้องของข้อคำถาม แล้วคำนวณดัชนีความสอดคล้องจากการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (Item Objective Congruency Index: IOC)

3.3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง โดยนำแบบวัดและประเมินไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือ รวมจำนวน 30 คน คำนวณค่าความเที่ยงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

3.4. นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก นครสวรรค์ สุโขทัย ไม่น้อยกว่าจังหวัดละ 100 คน รวมจำนวนเด็กและเยาวชนชายขอบในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 400 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่างเด็กชายขอบในพื้นที่ภาคเหนือ รวม 9 จังหวัด แล้วสุ่มเลือกเด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้เด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) สุ่มเลือกตัวอย่างเด็กชายขอบในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก นครสวรรค์ สุโขทัย ไม่น้อยกว่าจังหวัดละ 100 คน รวมจำนวนเด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 400 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ใช้หลักร้อยละ (Kerlinger, 1986) สำหรับการสุ่มตัวอย่างจากประชากรเด็กไร้สัญชาติในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ที่มีจำนวนนับได้ โดยถ้าผู้ให้ข้อมูลหลัก 100 คน ใช้ร้อยละ 25 ผู้ให้ข้อมูลหลัก 1,000 คน ใช้ร้อยละ 10 และถ้าผู้ให้ข้อมูลหลัก 100,000 คน ใช้ร้อยละ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์แก่เด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างและเกี่ยวกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสังเกตพฤติกรรมของเด็กชายขอบในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่แสดงออก ซึ่งสะท้อนถึงการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แต่ละ ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2562 ถึง มกราคม พ.ศ. 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจะใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้สถิติ Multiple Regression Analysis

5.4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมา คือ เป็นเพศหญิง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 อายุ 50-59 ปี จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมา คือ อายุ 40-49 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมา คือ การศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 เมื่อจำแนกเป็นอาชีพ พบว่า อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และเมื่อจำแนกเป็นรายได้ พบว่า รายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมา รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5

2. ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

โดยรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.98$) ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.15$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.10$) และด้านความอดทน ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

โดยรวมและรายด้านพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการสร้างความมั่นคงทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา คือ ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.22$) และด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไร้สัญชาติในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีรายละเอียดดังนี้

นโยบายการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านการสร้างความมั่นคงทางการศึกษา รองลงมา คือ ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ แพรวนภา ธรรมเนียมตน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ เนื้อหาสาระและข้อมูลที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายจะมีผลให้การกำหนดนโยบายการศึกษามีความถูกต้อง นอกจากนี้ สมบัติ ธารงธัญวงศ์ (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่อง นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่่นโยบายจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง

นอกจากนี้ วรเดช จันทรศร (2540) กล่าวว่า ความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นสามารถวัดจากผลรวมของมิติต่าง ๆ 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 คือ การมองผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น 3 ระดับ มิติที่ 2 ผลของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อนโยบายหรือโครงการอื่น ๆ มิติที่ 3 ผลรวมของการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมดต้องก่อให้เกิดผลของการพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนาตามที่สามารถอธิบายได้ในแผนภูมิและสอดคล้องกับ ธัญลักษณ์ สัมพันธ์ (2556) ได้กล่าวว่าสาเหตุความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกันมากนั้นน่าจะมาจากความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรการเรียน และความเหลื่อมล้ำในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐ

ซึ่งงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับการจัดสรรนั้นมีมากกว่าส่วนงานราชการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา (งบประมาณปี 2556-2559) กระทรวงศึกษาได้รับงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 19 จากงบประมาณทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงการกระจายของงบประมาณไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ กลับพบว่ายังคงกระจุกตัวอยู่ที่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีชื่อเสียง และต้องอยู่ในจังหวัดใหญ่ ๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้การศึกษาในระดับอุดมศึกษายังได้รับการอุดหนุนงบประมาณมากกว่าการศึกษาระดับอื่นมากอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (สผ.), 2559)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ประกอบด้วย

1. แนวทางและโมเดลการพัฒนาพฤติกรรมสำหรับเด็กไร้สัญชาติที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาพฤติกรรม เช่น บทบาทของครอบครัว ชุมชน และระบบการศึกษา
3. การสร้างความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของเด็กไร้สัญชาติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูง โดยเฉพาะในแง่การสร้างนิสัยการใฝ่เรียนรู้และการมีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กกลุ่มดังกล่าว รวมถึงการสนับสนุนนโยบายที่มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมและศักยภาพของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

- 1) ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กบนพื้นที่สูงในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรม

ของพื้นที่ไม่ใช่นโยบายทางด้านการศึกษาใช้มาตรฐานเดียวกันหมดซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร เปรียบเสมือนการตัดเสื้อขนาดเดียวแล้วใช้กันทั่วประเทศซึ่งถือว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

2) ควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ผู้ที่มีโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูงขึ้นก็สามารถเรียนได้และผู้ที่ไม่สามารถจะศึกษาได้ก็มีความสามารถประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของเด็กบนพื้นที่สูง

2) ควรมีการศึกษาวิจัยการสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้บริหารครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่การจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กผู้ด้อยโอกาส

เอกสารอ้างอิง

ทวิ มณีฉาย. (2547). *การเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ชัยลักษณ์ สัมพันธ์. (2556). ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส, สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ: การศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2563, จาก <http://sdgroup1.blogspot.com/2013/01/53242025.html>.

แพรวนภา ธรรมเนียมต้น. (2553). การปฏิบัติตามกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วรเดช จันทศร. (2540). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.

สมบัติ ธารธัญวงศ์. (2545). แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง. *รัฐประศาสนศาสตร์*, 1(3), 9-45.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (สผ.). (2559). *รัฐสภาสาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

- Charles, C.M. (2002). *Building classroom discipline*. (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Eddy, W. B. (1981). *Public organization behavior and development*. Cambridge, MA: Winthrop.
- Goldenson, R. (1984). *Longman Dictionary of Psychology and Psychiatry*. New York: Long-M.
- Kerlinger, Fred N. (1986). *Foundation of Behavioral research*. 3rd ed. Tokyo: Longman.
- Lahey, B. (2001). *Psychology an introduction*. New York: McGraw-Hill.
- Taro, Y. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.) New York: Harper and Row Publications.
- UNICEF. (2019). *Ensuring Every Child's Rights: A Study on Stateless Children*. Retrieved 2023 November 13 from <https://www.unicef.org>
- UNICEF. (2020). *Equity for Every Child: Addressing Statelessness in Thailand*. Retrieved 2023 October 13 from <https://www.unicef.org>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2023). *Thailand's Stateless Population*. Retrieved 2023 November 13 from <https://www.unhcr.org>
- Wade, C. and Tavis, C. (1999). *Psychology*. New York: McGraw-Hall.
- World Bank. (2022). *Poverty and Social Inequality: Challenges in Southeast Asia*. Washington, D.C.: World Bank Group.
- Zimbardo, P.G. and Richard, J.G. (1999). *Psychology and Life*. (15th ed.). New York: Harper Collins College Publishers.

รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง*

CREATIVE MANAGEMENT MODEL OF CULTURAL HERITAGE THROUGH THE PARTICIPATION OF MEKONG RIVER BASIN COMMUNITIES

ทองคำ ดวงชั้นเพชร

Thongkam Duangkhumpet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: khamtongkk12@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 1 มิถุนายน 2567; วันที่รับบทความ : 20 มิถุนายน 2567

Received 17 May 2024; Revised 1 June 2024; Accepted 20 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัย R&D โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 36 รูป/คน และจัดโครงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ชุมชน 30 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง (1) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีด้านร่วมให้ข้อมูล/ความรู้ (2) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมประเพณี

Citation:



* ทองคำ ดวงชั้นเพชร. (2567). รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง. วารสารกวันพะเยา, 1(3), 14-33.

Thongkam Duangkhumpet. (2024). Creative Management Model of Cultural Heritage Through the Participation of Mekong River Basin Communities. Journal of Kwan Phayao, 1(3), 14-33.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

ด้านร่วมทำกิจกรรม (3) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมประเพณีด้านร่วมวางแผนพัฒนา (4) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมประเพณีด้านร่วมอนุรักษ์ (5) ชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการวัฒนธรรมประเพณีด้านร่วมในกิจกรรมโครงการที่จัดโดยผ่านรูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขงผ่านการขับเคลื่อนผลักดันโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (2) รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขงโดยภาครัฐ (3) รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขงโดยวัดและชาวบ้าน

คำสำคัญ: การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม, ชุมชนลุ่มน้ำโขง

Abstract

This research aimed to study the creative management of cultural heritage with the participation of the Mekong River Basin communities. This research was a qualitative research in the form of R&D by conducting in-depth interviews with 36 key informants and organizing a project to create awareness in the community conservation for 30 individuals. Data were analyzed using content analysis techniques with context and triangulation techniques to check the completeness of the data. The results were presented in a descriptive manner.

The research results found that the creative management of cultural heritage with the participation of the Mekong River Basin communities (1) The community participated in the management of traditional cultural heritage in terms of providing information/knowledge (2) The community participated in the management of traditional cultural heritage in terms of participating in activities (3) The community participated in the management of traditional cultural heritage in terms of participating in development planning (4) The community participated in the management of traditional cultural heritage in terms of participating in conservation (5) The community participated in the

management of traditional cultural heritage in terms of participating in the organized project activities through the following formats: (1) a creative cultural heritage management format with the participation of Mekong Basin communities through the promotion and advocacy of local administrative organizations in the area; (2) a creative cultural heritage management format with the participation of Mekong Basin communities by the government sector; (3) a creative cultural heritage management format with the participation of Mekong Basin communities by temples and villagers.

Keywords: Cultural heritage management, Mekong River Basin communities

บทนำ

หนองคายเป็นจังหวัดชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับนครหลวงเวียงจันทน์ เมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นเมืองสงบเรียบง่าย จนได้รับการยกย่องเป็น “เมืองพักผ่อนที่ดีที่สุด” อันดับ 7 ของโลกจากนิตยสาร Modern Maturity ของสหรัฐอเมริกา ฉบับเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ค.ศ. 2001 โดยมีตัวชี้วัด คือ สภาพอากาศ ค่าครองชีพ วัฒนธรรม ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค การคมนาคม การบริการทางแพทย์ สภาพแวดล้อม กิจกรรมนันทนาการ ระบบการรักษาความปลอดภัย ความมั่นคงทางการเมืองและเทคโนโลยี หนองคาย หลากหลายด้วยมรดกทางวัฒนธรรม ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ อบอวลไปด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันล้ำค่า หนองคายจึงเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งเพราะเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านาน มีเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึง 3 แห่ง คือ พระธาตุหล้าหนอง (พระธาตุกลางน้ำ) พระธาตุบังพวน และพระธาตุโพนจิกเวียงจัว นอกจากนั้นหนองคายยังเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองมาเป็นเวลาช้านาน คือหลวงพ่อบุญเหลือแห่งวัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) หลวงพ่อบุญเหลือองค์ที่ ๒ แห่งวัดศรีชุมพองค์ที่ ๒ หลวงพ่อบุญเหลือแห่งวัดมณีโคตร เป็นต้น ชาวหนองคายยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี เหมือนคนไทยทั่วไปในภาคอีสานคือ ฮีตสิบสอง

คลองสิบสี่ เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ทำให้ดินแดนแห่งนี้ยืนหยัดด้วยความผาสุกร่มเย็นตลอดมา โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ที่ได้มีการจัดงานเย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์ที่มีพิธีอัญเชิญหลวงพ่อบุญพระใสพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่นมาแห่รอบเมืองหนองคายจนกลายเป็นประเพณีประจำชุมชนไปแล้วด้วย

วัฒนธรรมในชุมชนลุ่มน้ำโขงโดยเฉพาะในเขตจังหวัดหนองคายมีอยู่มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากความเชื่อในพระพุทธศาสนา เพราะเมืองหนองคายเป็นเมืองที่มีประเพณีที่หลอมรวมอยู่ในการแผ่ขยายของพระพุทธศาสนา แต่การจรรโลงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้งหลายจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการเสริมสร้างการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเป็นผู้ร่วมเสริมสร้างการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนสืบไป ฉะนั้นชุมชนจึงควรต่อยอดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยภาคีการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ส่วนราชการ ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีให้สมาชิกในสังคมเป็นผู้มีความเข้าใจในการอนุรักษ์ การเฝ้าระวังมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้เกิดการสูญหายไป

“การสร้งน้ำหลวงพ่อบุญใส” ถือเป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อในองค์หลวงพ่อบุญใสที่เป็นสัญลักษณ์เชิงพิธีกรรมที่มีนัยความหมายบ่งบอกถึงความศรัทธาของชาวลุ่มน้ำโขงได้เป็นอย่างดี ประเพณีนี้เป็นผลสะท้อนของชาวลุ่มน้ำโขงที่มีต่อพระพุทธศาสนาด้วย นอกจากนี้ยังมีนัยยะเกี่ยวโยงกับเรื่องราวความเจริญรุ่งเรือง ความอุดมสมบูรณ์แห่งน้ำฟ้าน้ำฝน (Fertility) อันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อผู้คนในอดีตเคยมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ภาพลักษณ์ขององค์หลวงพ่อบุญใสที่ถูกแห่แหนไปยังที่ต่างๆ แล้วที่แห่งนั้นจะมีสายน้ำหลังไหลมาให้ความชุ่มฉ่ำ จึงเป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกลงในชุมชนลุ่มน้ำโขงมาอย่างยาวนาน ถึงแม้ในช่วงเวลาดังกล่าว (เดือนเมษายน) จะเป็นฤดูแล้งก็ตาม (สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน, 2555: 10-11)

ฉะนั้น พฤติกรรมการสร้งน้ำพระใสซึ่งจึงกลายเป็นจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในวัฒนธรรมร่วมระหว่างไทยกับลาวโดยใช้ “วัฒนธรรมสัมพันธ์” เป็นสะพานเชื่อม

ความสัมพันธ์ คำว่า “วัฒนธรรมสัมพันธ์” (Cultural Relativity) นั้นหมายถึง ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่พฤติกรรมของคนในสังคมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ หรืออีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมย่อมมีอิทธิพลต่อคนในสังคม คนที่อยู่ในวัฒนธรรมต่างกันย่อมมีพฤติกรรมต่างกัน การกระทำที่ถือว่าไม่สมควรในวัฒนธรรมหนึ่งอาจจะถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในอีกวัฒนธรรมหนึ่งก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524: 104) ด้วยเหตุนี้ ประเพณีการแห่และสงฆ์น้ำพระพุทธรูปของชาวไทยกับชาวลาวซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เคยมีวัฒนธรรมและสำนักประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ร่วมกัน จึงแสดงให้เห็นนัยของความสัมพันธ์ผ่านประเพณีพิธีกรรมได้เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ จึงถึงเวลาแล้วที่ชุมชนริมฝั่งโขงต้องหันมาสร้างสรรค์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์มากขึ้น เพื่อตอบสนองการเปิดเศรษฐกิจสังคมนานาชาติอีกทางหนึ่ง และเพิ่มกลวิธีในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนริมฝั่งโขงให้มีความสร้างสรรค์ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว “รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขงการที่จังหวัดหนองคาย” จะเป็นต้นแบบในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ดี มีชุมชนที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน การต่อยอดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ โดยอาศัยภาคีการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ หน่วยราชการ ชุมชน และท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม อย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัย สนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ หมายถึง

ปัจจุบันมนุษย์ต้องประสบกับปัญหาอยู่เสมอ สืบเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งหมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่อาจมี ข้อยกเว้นน้อยมากที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง (ธงชัย สันติวงษ์, 2543) กล่าวคือ สังคมของ มนุษย์เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม หมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศ จึงต้องมีการจัดระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้าน ต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุขและบังเกิดความก้าวหน้าในชุมชน เหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด “สถาบันสังคม” และ “การบริหาร” ขึ้นมาซึ่งสถาบันสังคมที่ จัดตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว วัด โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ จึงต้องอำนวยความสะดวกหรือ บริการเพื่อประโยชน์สุขของสมาชิก และความเจริญของสังคม โดยดำเนินการกิจตามที่สังคม มอบหมาย ด้วยการจัดตั้ง “องค์การบริหาร” ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ

ดังนั้น สังคมกับองค์การบริหารจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ และยังมีผู้รู้ในแขนงนี้ ได้กล่าว ไว้ว่า “หากปราศจากองค์การบริหารแล้วสังคมก็จะมีและหากปราศจากสังคมแล้ว มนุษย์ก็ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้” (วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ, 2523: 4)

2. แนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม

การจัดการมรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage Management: CHM) คือ การดูแล อย่างเป็นระบบที่นำมาใช้ธำรงคุณค่าทางวัฒนธรรมของทรัพย์สินมรดกเพื่อความรื่นรมย์ของคน ยุคปัจจุบันและคนชั้นลูกหลานในอนาคต การจัดการมรดกวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ใหม่ ระดับโลก โดยดูได้จากประมวลกฎหมายและกฎบัตรต่างๆ เช่น กฎบัตรเวนิส (ICOMOS ค.ศ. 1994) และอนุสัญญาเกี่ยวกับมรดกโลกภายใต้การดำเนินงานของ UNESCO ซึ่งออกกฎเกณฑ์ เป็นหลักสำคัญๆ ในอันที่จะปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรม หลายประเทศส่วนใหญ่ก็ยอมรับ

หลักการเหล่านี้ในแง่เครื่องมือปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2563)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เกียรตินิพนธ์ วัจนะสวัสดิ์ (2550: 1) อธิบายถึง “การมีส่วนร่วม” (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกซฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่า การมีส่วนร่วม ตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ว่าหมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมติชน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการนั้นเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน ทั้งในรูปแบบของหมู่บ้าน ตำบล เมือง หรือประเทศ ซึ่งการอยู่ร่วมกันนี้ต้องอาศัยระบบระเบียบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและนำไปสู่ความก้าวหน้าและความสงบสุขในสังคม จึงเกิดสถาบันสังคมและการบริหารขึ้น เช่น ครอบครัว วัด โรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ โดยมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและสร้างประโยชน์สุขให้แก่สมาชิกในสังคมผ่านการจัดตั้งองค์การบริหารที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมและภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ สังคมกับองค์การบริหารเป็น

สิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เพราะหากปราศจากองค์การบริหาร สังคมก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ เช่นเดียวกับที่มนุษย์ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้หากปราศจากสังคม

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการมรดกวัฒนธรรมเป็นกระบวนการดูแลอย่างเป็นระบบเพื่อรักษาคุณค่าและความหมายทางวัฒนธรรมของทรัพย์สินต่าง ๆ ให้คงอยู่เพื่อคนในยุคปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต ซึ่งการจัดการมรดกวัฒนธรรมนี้กลายเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกที่ได้รับการสนับสนุนผ่านกฎบัตรและอนุสัญญาสากลต่าง ๆ เช่น กฎบัตรเวนิสและอนุสัญญามรดกโลกของ UNESCO หลายประเทศยอมรับหลักการเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องและคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่และส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมนั้น หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้าไปมีบทบาทในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางความสนใจ ทศนคติ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ ซึ่งตรงข้ามกับการเพิกเฉย การมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องกระทำการโดยตรงเสมอไป แต่การมีความห่วงใยและความคิดเห็นร่วมก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมเช่นกัน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังหมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนหรือกลุ่มคนทำงานร่วมกันเพื่อแสดงถึงความต้องการและความสนใจร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง รวมถึงการสร้างอิทธิพลต่อรองอำนาจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพของชุมชน

ทั้งสามแนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างการบริหารจัดการ การธำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุล โดยอาศัยการบริหารที่มีประสิทธิภาพ การดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมเพื่อส่งต่อคุณค่าให้คนรุ่นหลัง และการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัย R&D ที่เน้นวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยแบบสมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสังฆาธิการ กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ราษฎรชาวบ้าน ชาวบ้าน 3 แห่งๆ ละ 12 รูป/คน รวมเป็น 36 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนลุ่มน้ำโขงในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระสังฆาธิการ กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ราษฎรชาวบ้าน ชาวบ้าน

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับพระสังฆาธิการ กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ราษฎรชาวบ้าน ชาวบ้าน เพื่อทราบถึงทิศทางและแนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำโขง

4) การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและแสดงออกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการ ดังนั้น จึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์หรือแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) สำหรับพระสังฆาธิการ กรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ราษฎร

ชาวบ้าน ชาวบ้าน (2) แบบประเมินการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของชุมชน ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่การลงพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง
- 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวทางการการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์และชุมชนลุ่มน้ำโขง ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์
- 3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระสังฆาธิการกรรมการวัด ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน ชาวบ้าน กับสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ การเสริมสร้างและพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์
- 4) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ การเสริมสร้างและพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์
- 5) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ การเสริมสร้างและพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ
- 6) การจัดโครงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ชุมชน กิจกรรมประกอบด้วย การประกวดคำขวัญของชุมชน จิตอาสาพัฒนาชุมชน ตั้งชมรมพัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเชิญ 3 ชุมชนๆ ละ ประมาณ 10 คน ประกอบด้วย พระสงฆ์สามเณร ไวยาวัจกรหรือกรรมการวัด และชาวบ้านมาร่วมโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จาก การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตาม ประเด็นหัวข้อดังนี้

- 1) การวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดย ส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง
- 2) การวิเคราะห์การเสริมสร้างการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยส่วน ร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง
- 3) การวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม อย่างสร้างสรรค์โดยส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง
- 4) การวิเคราะห์การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม อย่างสร้างสรรค์โดยส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง
- 5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้ เห็นการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

ผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชนลุ่มน้ำโขงสามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นการสร้าง องค์กรความรู้และเครือข่ายที่มีอยู่ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี โดยใช้วิธีการซึ่งประกอบ ไปด้วย

- 1.1 การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

1.2 การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

1.3 การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

1.4 การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.5 การถ่ายทอด ถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

1.6 ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

1.7 การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นทั่วโลก

1.8 การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่าง ๆ

2. รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยภาครัฐ ที่จะนำโครงการหรือให้การสนับสนุนโครงการสู่พื้นที่ โดยเป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการค้นพบข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่น่าเสนอผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำมากำหนดสร้างเป็นรูปแบบการ

จัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง ซึ่งประกอบไปด้วย

2.1 ให้นโยบายด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมมีความสำคัญในระดับนโยบายหลักของชาติ

2.2 ให้มีการวางแผนบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 รัฐต้องมีมาตรการทางการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมในทุกระดับ

2.4 รัฐต้องมีมาตรการในการส่งเสริมให้รางวัลยกย่องเชิดชูบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

2.5 ให้บูรณาการแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาท้องถิ่น อย่างถูกต้อง ตลอดจนการใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาควบคู่ไปกับการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้

2.6 ให้มีการจัดการองค์ความรู้ด้านมรดกวัฒนธรรม

2.7 ให้มีการอนุรักษ์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนเพื่อความยั่งยืนของการอนุรักษ์

3. รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยวัดและชาวบ้าน เป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รักษา มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีให้ดำรงอยู่คู่ชุมชนลุ่มน้ำโขง โดยมุ่งให้ความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมประเพณีที่สร้างสรรค์ขึ้นมาบนพื้นฐานความเชื่อความศรัทธาในศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหลักการพื้นฐานในการบริหารจัดการโดยมีการศึกษาอดีตและปัจจุบันในทุกมิติ ซึ่งเน้นที่กระบวนการการมีส่วนร่วมโดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ซึ่งแหล่งและมรดกวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนทั้งนี้ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันเสมอ พิจารณาในแนวทางของการจัดการมรดกวัฒนธรรมประเพณีที่จับต้องได้แต่ทั้งนี้ก็ให้คำนึงถึงคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมประเพณีที่จับต้องไม่ได้ที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆโดยดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของมรดกวัฒนธรรมอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และมีความร่วมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นการสร้างองค์ความรู้และเชิดชูสิ่งที่มีอยู่ในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี โดยใช้การค้นคว้าวิจัย คว้าศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่คนในท้องถิ่น อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูและพัฒนาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้วยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้ว กลับมาทำให้มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนลุ่มน้ำโขง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอนุรักษ์และส่งต่อให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าอย่างตรงกัน ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมรดกทางวัฒนธรรมระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทิพย์ อาภากร (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบและเครือข่ายการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในประเทศไทย” พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความสนใจในการเรียนรู้และการปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการเจริญจิตภาวนาและการเจริญปัญญา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ทางวัดได้จัดให้มีข้อมูลข่าวสารสถานที่และการแนะนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมมีรูปแบบการฝึกอบรมด้านจิตใจที่ดี ซึ่งสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการปฏิบัติคือ การเห็นคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์การเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตใจและปัญญา การเห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย การเห็นคุณค่าของการรักษาศีล การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีชาวพุทธ และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ส่วนผลการศึกษากระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวพบว่า วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีกระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยมีกระบวนการสื่อสารและการพัฒนาจิตใจที่อาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนา เช่น การไหว้พระสวดมนต์ การฝึกสมาธิ การเจริญปัญญา และการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี เป็นต้น โดยใช้สื่อที่สำคัญ 4 ประเภทคือ 1) สื่อบุคคล 2) สื่อธรรมชาติ 3) สื่อประเพณีและกิจกรรมและ 4) สื่อมวลชน

2) รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยภาครัฐ ภาครัฐจะต้องนำสนับสนุนโครงการสู่พื้นที่ ผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ให้นโยบายด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมมีความสำคัญในระดับนโยบายหลักของชาติ ให้มีการวางแผนบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ หามาตรการทางการเงินการคลังที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมในทุกระดับ มีมาตรการในการส่งเสริมให้รางวัลยกย่องเชิดชูบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม บูรณาการแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างถูกต้อง ให้มีการจัดการองค์ความรู้ด้านมรดกวัฒนธรรมอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนเพื่อความยั่งยืนของการอนุรักษ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรักษ์ จวงทอง และคณะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนในตำบลคลองแหอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยพบว่า จากการที่ชุมชนคลองแหมีในอดีตไม่ได้รวบรวมและจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบในอดีต แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท คนมีอาชีพหลากหลาย แต่อาชีพค้าขายรายย่อยมีมากที่สุด ประชากรประกอบด้วยชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ทิวทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของชุมชนที่สำคัญคือ วัดคลองแห มัสยิดกลางตลาดน้ำคลองแห หมู่บ้านหัตถกรรมกรงนก ทำเลใกล้เมืองหาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ และตั้งอยู่บนถนนลพบุรีราเมศวร์ ซึ่งเป็นเส้นทางหลักของจังหวัดสงขลา นอกจากนั้นคนดั้งเดิมในชุมชนคลองแหยังมีความสัมพันธ์ที่ดีและช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน รวมทั้งการร่วมงานส่วนรวม และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การทำอาหารพื้นบ้าน การจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีงานหัตถกรรมกรงนก และการแพทย์พื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ที่วัดคลองแหและหมู่บ้านหัตถกรรมกรงนกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนางานหัตถกรรมกรงนกอาหารพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อมให้เป็นสินค้าที่ระลึก การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การแสดงพื้นบ้าน และวัฒนธรรมประเพณีที่ตลาดน้ำคลองแหสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ผลจากงานวิจัยทำให้ชุมชนและเทศบาลมีข้อมูลสำหรับการทำแผนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น นอกจากนั้นยังใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับแหล่งเรียนรู้ และพัฒนาทุนมนุษย์ในชุมชนด้วย

3) รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยวัดและชาวบ้าน วัดและชาวบ้านจะต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรักษามรดกทางวัฒนธรรมประเพณีให้ดำรงอยู่คู่ชุมชนลุ่มน้ำโขง โดยมุ่งให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมประเพณีที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยวัดและชาวบ้านจะเป็นตัวอย่างความเชื่อความศรัทธาในศาสนาและความหลากหลายของชาติพันธุ์ ที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เหมือนดังที่งานวิจัยของ บุญพรวรรณ วิงวอน อัจฉราภรณ์ วรรณมะกอก และอัจฉรา เมฆสุวรรณ (2557) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดตั้ง 3 รูปแบบ คือ (1) สมาชิกต่อยอดมาจากธุรกิจครอบครัวและมีประสบการณ์มาก่อน (2) จัดตั้งกิจการโดยนโยบายรัฐบาลให้มีการรวมกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และ (3) จัดตั้งกิจการขึ้นมาตามความต้องการของสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจครอบครัวและชุมชน ส่วนการผลิตยังอยู่ในลักษณะเดิมๆ หรือผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้าและอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมด้วยการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีที่เหมาะสม แต่ยังขาดการพัฒนาด้านองค์ความรู้แบบองค์รวม แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์พบว่า เน้นการเรียนรู้จากธุรกิจอื่นที่ประสบความสำเร็จผ่านการนำความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตและพิธีกรรมต่างๆ ด้วยการออกแบบรูปลักษณ์ใหม่ๆ บนผลิตภัณฑ์หรือตำนานและเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เน้นการสร้างความแตกต่างบนบรรจุภัณฑ์หรือตราสินค้าเพื่อสร้างอัตลักษณ์เฉพาะ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง” โดยผลการศึกษาสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนลุ่มน้ำโขง มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขงประกอบด้วยสองมิติหลัก ได้แก่

-มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Heritage) เช่น โบราณสถาน วัดวาอาราม สถาปัตยกรรมท้องถิ่น และศิลปวัตถุ

-มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) เช่น ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะการแสดง และอาหารพื้นเมือง

ชุมชนลุ่มน้ำโขงถือเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ถือเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน อีกทั้งยังเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถต่อยอดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในหลายมิติ ได้แก่

- การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม

- การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุมชนมีบทบาทในการดูแล ฟื้นฟู และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การซ่อมแซมโบราณสถาน การฟื้นฟูประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ชุมชนร่วมกันประเมินความคืบหน้าและผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

- การมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม ชุมชนร่วมกับนักวิจัยและภาคีเครือข่ายสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม

3. รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

จากผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ในชุมชนลุ่มน้ำโขงมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่

- การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR (Augmented Reality) และ VR (Virtual Reality) มานำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรม

- การใช้สื่อสมัยใหม่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น การผลิตวิดีโอสารคดี และการจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม

3.2 การสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

- การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม เช่น การจัดเทศกาลประเพณี การท่องเที่ยววิถีชุมชน และการส่งเสริมการแสดงศิลปวัฒนธรรม

- การสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม เช่น งานหัตถกรรม ผ้าทอพื้นเมือง อาหารพื้นถิ่น

3.3 การส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชน

-การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เช่น ค่าวัฒนธรรม การฝึกอบรมการอนุรักษ์โบราณสถาน

-การบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับระบบการศึกษาในโรงเรียนและชุมชน

3.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือหลายภาคส่วน

-การประสานงานระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อร่วมมือกันจัดการและพัฒนามรดกวัฒนธรรม

-การสร้างเวทีประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนานโยบายร่วม

4. ผลลัพธ์และข้อเสนอแนะ

การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มน้ำโขงนำไปสู่ผลลัพธ์ดังนี้

-มรดกทางวัฒนธรรมได้รับการฟื้นฟูและธำรงรักษาอย่างยั่งยืน

-ชุมชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

-เศรษฐกิจชุมชนเติบโตจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

-เยาวชนได้รับการปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและกลายเป็นผู้สืบทอดในอนาคต

ข้อเสนอแนะการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกมิติ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน พร้อมทั้งการบูรณาการเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการสร้างคุณค่าใหม่ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่อื่นที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันได้ในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มน้ำโขง” ชี้ให้เห็นว่าการจัดการมรดกวัฒนธรรมต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของชุมชน ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามผล โดยผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้าง การเรียนรู้ในเยาวชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูและธำรงรักษามรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ที่ได้คือชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เศรษฐกิจเติบโตจากการท่องเที่ยว และเยาวชนมีบทบาทในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

ชนัญ วงษ์วิภาค. (2558). *การจัดการมรดกวัฒนธรรม*. เรียกใช้เมื่อ 18 มีนาคม 2563 จาก <https://www.slideshare.net/chaloempornchantong/ss-๗๑๙๕๒๕๕๑>

ธงชัย สันติวงษ์. (2523). *องค์การและการบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บุญทวรรณ วิงวอน อัจฉราภรณ์ วรรณมะกอก และอัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2557). แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(1),102-119.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่). (2552). รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร. ใน *รายงานวิจัย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท่องเที่ยวไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์ สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ. (2523). *สังคมกับการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิริรักษ์ จวงทอง และคณะ. (2558). การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา : กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนในตำบลคลองแหอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา* สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน. (2555). จาก “แห่พระบาง” ถึง “แห่พระใส” ว่าด้วยร่องรอยสายสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-ลาว. *จดหมายข่าว สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 1(4), 10-11.

ผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษา ของนักเรียน*

THE IMPACT OF ONLINE LEARNING ON STUDENTS' ACADEMIC SUCCESS

สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

Suwattanapong Romsri

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด

Trat Provincial Education Office, Thailand

Corresponding author E-mail: sornortom@gmail.com

วันที่รับบทความ : 1 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 15 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 25 มิถุนายน 2567

Received 1 May 2023; Revised 1 June 2023; Accepted 25 June 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การศึกษาออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมาก การศึกษาออนไลน์มีข้อดีหลายประการ เช่น ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถเรียนรู้ได้ตามความสะดวกของนักเรียน แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัด เช่น ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ข้อจำกัดทางเทคนิค และการต้องพึ่งพาการมีวินัยในตนเองในการจัดการเวลาและการเรียนรู้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบออนไลน์สามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ หากมีการสนับสนุนที่เหมาะสมทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ แรงจูงใจ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้คือ การพัฒนา

Citation:



* สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี. (2567). ผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษา
ของนักเรียน. วารสารกวีานพะเยา, 1(3), 34-42.

Suwattanapong Romsri. (2024). The Impact of Online Learning on Students' Academic Success. Journal of
Kwan Phayao, 1(3), 34-42.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

แนวทางและกลยุทธ์ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในระบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้มากขึ้น

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การเรียนรู้แบบออนไลน์, ความสำเร็จทางการศึกษา, นักเรียน, การศึกษาออนไลน์

Abstract

This study aims to explore the impact of online learning on students' academic success. In recent years, online education has become increasingly popular. Online learning offers several advantages, such as flexibility in learning, access to a wide range of resources, and the ability to learn at the student's convenience. However, it also has limitations, such as a lack of interaction with instructors and peers, technical challenges, and the need for self-discipline in managing time and learning. The results of the study show that online learning can help students achieve academic success if there is adequate support in terms of the learning environment, motivation, and effective use of technology. The research suggests developing strategies and approaches that can help students adapt and succeed in the online learning system.

Keywords: Impact, Online learning, Academic success, Atudents, Online education, Learning support

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเรียนรู้แบบออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของระบบการศึกษาในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเรียนการสอนออนไลน์ได้รับการยอมรับและใช้แพร่หลายมากขึ้น การเรียนรู้แบบออนไลน์มีข้อดีหลายประการ เช่น ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนจากที่ไหนก็ได้ และตามเวลาในแบบของตัวเอง อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเรียนออนไลน์ก็มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถมองข้ามได้ เช่น การขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ข้อจำกัดทางเทคนิคและการเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนรู้ที่จำเป็น รวมถึงการที่นักเรียนต้องพึ่งพาความสามารถในการจัดการเวลาและวินัยในตนเอง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน (บุญส่ง, ว. และ ปัญญา, พ., 2563).

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โดยจะพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ รวมถึงการศึกษาวิธีการที่จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระบบการเรียนออนไลน์

บทบาทของผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์

การเรียนรู้แบบออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการศึกษาของนักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยมีผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน บทบาทของผลกระทบนี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังนี้ (Anderson, T., & Dron, J., 2011)

1. ความยืดหยุ่นและการเข้าถึง

การเรียนออนไลน์ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสร้างความยืดหยุ่นและสามารถปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความสะดวกของตนเอง นักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม

2. การใช้เทคโนโลยี

การเรียนออนไลน์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการเรียนรู้ ซึ่งช่วยเสริมทักษะทางดิจิทัลและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างไม่จำกัด เช่น การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ การค้นคว้าผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ

3. การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

หนึ่งในผลกระทบเชิงลบที่สำคัญของการเรียนออนไลน์คือการขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและอาจารย์ รวมถึงการขาดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม และการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน

4. ความท้าทายด้านการจัดการเวลาและการวินัยในตนเอง

การเรียนออนไลน์ต้องการความสามารถในการจัดการเวลาและการวินัยในตนเองอย่างสูง นักเรียนบางคนอาจพบว่าการเรียนในลักษณะนี้ยากต่อการรักษาระเบียบวินัยและอาจสูญเสียแรงจูงใจในการเรียน

5. ความแตกต่างทางการเข้าถึงทรัพยากร

นักเรียนบางกลุ่มอาจประสบปัญหาในการเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนหรืออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มประสิทธิภาพและเกิดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างนักเรียนที่มีทรัพยากรและนักเรียนที่ไม่มี (อำนวย, ก., 2562)

การเรียนออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเข้าถึงการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้อย่างเต็มที่และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน

การศึกษาความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่สามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ซึ่งช่วยในการเข้าใจว่าทำไมบางนักเรียนสามารถประสบความสำเร็จได้ดีกว่าในขณะที่บางคนอาจประสบปัญหามากกว่าในการเรียนรู้ ต่อไปนี้คือตัวอย่างของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Bernard, R. M., Borokhovski, E., Schmid, R. F., Tamim, R. M., & Abrami, P. C., 2014).

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner's Behavioral Learning Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ผ่านการเสริมแรง (reinforcement) โดยการให้รางวัลหรือการตอบสนองที่เหมาะสมจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การให้คะแนนหรือการชมเชยเมื่อทำงานได้ดี ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของบันดูรา (Bandura)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น โดยเฉพาะจากผู้ที่มีอิทธิพล เช่น อาจารย์ หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้จากการเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จและพยายามทำตามพฤติกรรมที่ประสบผลสำเร็จนั้น การมีแบบอย่างที่ดีสามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความสำเร็จในด้านการศึกษาได้

3. ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ที่ต้องได้รับการตอบสนองในระดับต่างๆ ตั้งแต่ความต้องการพื้นฐาน เช่น ความปลอดภัยและอาหาร ไปจนถึงความต้องการในระดับสูง เช่น การพัฒนาอัตลักษณ์และความสำเร็จส่วนบุคคล หากความต้องการพื้นฐานของนักเรียนไม่ได้รับการตอบสนอง การเรียนรู้และการประสบความสำเร็จทางการศึกษาก็จะได้รับผลกระทบ

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ของวิกอตสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory)

วิกอตสกีเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเรียนรู้มักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการสนับสนุนจากผู้ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์มากกว่า (เช่น ผู้สอนหรือเพื่อน) การทำงานร่วมกันในกลุ่มและการได้รับการสนับสนุนจากผู้มีประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถและความสำเร็จทางการศึกษา

5. ทฤษฎีการตั้งเป้าหมายของล๊อคและลาธัม (Locke and Latham's Goal-Setting Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงความสำคัญของการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการกระตุ้นความพยายามและการประสบความสำเร็จ นักเรียนที่ตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและสามารถบรรลุเป้าหมายได้

มักจะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น การตั้งเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและสามารถวัดผลได้ช่วยเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จทางการศึกษา

6. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Constructivism) ของพือาเจต์ (Piaget) และ Bruner (Bruner)

ทฤษฎีนี้มองว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ใหม่ๆ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการสะท้อนและปรับปรุงความเข้าใจเดิม การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการทดลองด้วยตนเองช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาและสร้างความรู้ที่ยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา

7. ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการรับรู้ (Cognitive Learning Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นที่กระบวนการทางปัญญาของนักเรียนในการจัดการข้อมูลและความเข้าใจใหม่ๆ นักเรียนที่สามารถจัดระเบียบและเข้าใจข้อมูลได้ดีจะสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้มากขึ้น การสนับสนุนจากอาจารย์ในการสร้างกระบวนการคิดและการพัฒนาทักษะทางปัญญาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (Garrison, D. R., & Vaughan, N. D., 2008)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนต่างมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนผ่านปัจจัยต่างๆ เช่น แรงจูงใจ การสนับสนุนจากสังคม การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน และกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ

บทบาทของผลกระทบของการเรียนรู้แบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน

การเรียนรู้แบบออนไลน์มีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนในหลายมิติ ทั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (Allen, I. E., & Seaman, J., 2017).

1. ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

การเรียนออนไลน์ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่และทุกเวลา ทำให้สามารถจัดสรรเวลาเรียนได้ตามความสะดวกของตนเอง นักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เช่น

นักเรียนที่ทำงานไปด้วย หรือมีภารกิจอื่น ๆ สามารถใช้ประโยชน์จากความยืดหยุ่นนี้เพื่อให้สามารถศึกษาและทำการบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย

การเรียนออนไลน์ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่หลากหลายได้อย่างง่ายดาย เช่น วิดีโอการสอน เอกสารประกอบการเรียน หรือบทความวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถทำการเรียนรู้เพิ่มเติมหรือทบทวนเนื้อหาได้โดยไม่จำกัดเวลา

3. การใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างทักษะดิจิทัล

การเรียนออนไลน์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมทักษะด้านดิจิทัลที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบัน การใช้เครื่องมือออนไลน์ต่าง ๆ ในการทำงานหรือการเรียนรู้ สามารถช่วยให้พวกเขาพัฒนาทักษะที่จำเป็นในสังคมยุคใหม่ (สารพัตน์, ข., 2561)

4. การขาดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

การเรียนออนไลน์มีข้อจำกัดในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งอาจทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้แบบกลุ่ม การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอาจลดลง การปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนจริงช่วยให้นักเรียนมีโอกาสดีกทักษะทางสังคมและพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน

5. ความท้าทายด้านการจัดการเวลาและการวินัยในตนเอง

การเรียนออนไลน์ต้องการความสามารถในการจัดการเวลาและความมีระเบียบวินัยในการเรียนรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียนปกติ นักเรียนที่ขาดทักษะในด้านนี้อาจพบว่า การเรียนออนไลน์ยากต่อการควบคุมและอาจสูญเสียแรงจูงใจในการเรียน ทำให้ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จทางการศึกษา

6. ความแตกต่างทางการเข้าถึงทรัพยากร

นักเรียนบางคนอาจประสบปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างนักเรียนที่มีทรัพยากรและนักเรียนที่ไม่มี (Moore, M. G., & Kearsley, G., 2012).

บทบาทของการเรียนรู้แบบออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน การสนับสนุนที่เหมาะสมจากทั้งผู้สอน ครอบครัว และเทคโนโลยีที่ดีสามารถช่วยลดข้อจำกัดและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การเรียนรู้แบบออนไลน์มีทั้งผลกระทบในด้านบวกและลบต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โดยผลกระทบเหล่านี้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบเชิงบวก

- ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้จากที่ใดก็ได้และตามเวลาที่สะดวก ทำให้สามารถจัดการเวลาได้ดีขึ้นและเหมาะสมกับตนเอง
- การเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ การเรียนออนไลน์เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ บทความ หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ ซึ่งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้
- การพัฒนาทักษะดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางดิจิทัลที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน

2. ผลกระทบเชิงลบ

- การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นักเรียนที่เรียนออนไลน์อาจขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งอาจทำให้ขาดการพัฒนาในด้านทักษะทางสังคมและการทำงานเป็นกลุ่ม
- ความท้าทายในการจัดการเวลา การเรียนออนไลน์ต้องการความมีระเบียบวินัยในการจัดการเวลา นักเรียนที่ขาดความสามารถในการจัดการเวลาอาจมีผลการเรียนที่ไม่ดี
- ปัญหาด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี นักเรียนบางคนอาจประสบปัญหาด้านการเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่จำเป็นในการเรียนรู้ ทำให้เกิดช่องว่างในการเข้าถึงการศึกษา

โดยรวมแล้ว การเรียนออนไลน์สามารถช่วยส่งเสริมความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนได้หากได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมและมีการใช้เทคโนโลยีที่ดี การปรับตัวและการพัฒนาทักษะในการจัดการเวลาและการปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุญส่ง, ว., & ปัญญา, พ. (2563). การศึกษาผลกระทบของการเรียนออนไลน์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการศึกษา*, 15(3), 45-60.
- สารพัฒน์, ช. (2561). ผลการศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในห้องเรียนออนไลน์. *วารสารการศึกษาออนไลน์*, 4(2), 20-32.
- อำนวย, ก. (2562). ผลกระทบของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ต่อความสำเร็จทางการศึกษา. ใน ว. ธนภัทร (บรรณาธิการ), *การศึกษายุคดิจิทัล: ทฤษฎีและปฏิบัติ* (หน้า 125-150). สำนักการพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- Bernard, R. M., Borokhovski, E., Schmid, R. F., Tamim, R. M., & Abrami, P. C. (2014). *A meta-analysis of blended learning and technology use in higher education: The intersection of theory and practice*. *Computers & Education*, 70, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.07.041>
- Allen, I. E., & Seaman, J. (2017). *Digital learning compass: Distance education enrollment report 2017*. Babson Survey Research Group. <https://onlinelearningsurvey.com/reports/digital-learning-compass.pdf>
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning (3rd ed.)*. Cengage Learning.
- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. Jossey-Bass.
- Anderson, T., & Dron, J. (2011). *The theory and practice of online learning (2nd ed.)*. Athabasca University Press.

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: ทักษะที่จำเป็นและความท้าทาย*

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN THE DIGITAL AGE: ESSENTIAL SKILLS AND CHALLENGES

สาธกา ตาลชัย

Sathaka Tanchai

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Roi Et Provincial Education Office, Thailand, Thailand

Corresponding author E-mail: sathaka101@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 12 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 22 มิถุนายน 2567

Received 15 May 2024; Revised 12 June 2024; Accepted 22 June 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมพร้อมให้ครูสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในยุคนี้ประกอบด้วย ทักษะด้านดิจิทัลลิตรารี (Digital Literacy) การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการข้อมูล และการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่จำกัด ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง และความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างเหมาะสม และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, ยุคดิจิทัล, ทักษะที่จำเป็น, เทคโนโลยีการศึกษา, ดิจิทัลลิตรารี

Citation:



* สาธกา ตาลชัย. (2567). การพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: ทักษะที่จำเป็นและความท้าทาย. วารสารกวันพะเยา, 1(3), 43-50.

Sathaka Tanchai. (2024). The Development of Teachers in the Digital Age: Essential Skills and Challenges.

Journal of Kwan Phayao, 1(3), 43-50.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

Abstract

The development of teachers in the digital age is essential to ensure that educators can adapt and effectively use technology in their teaching. The development of necessary skills for teachers in this era includes digital literacy, the use of technology in designing and developing curricula, data management, and online communication, all of which are crucial for promoting modern and effective learning. However, the development of teachers in the digital age still faces several challenges, such as limited access to resources, resistance to change, and the need for effective professional development programs. This paper emphasizes the importance of developing the necessary skills to enable teachers to appropriately use technology in teaching and effectively promote students' learning in the digital age.

Keywords: Teacher development, Digital age, Essential skills, Educational technology, Digital literacy

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิตประจำวัน การศึกษาและการสอนก็ไม่หลุดพ้นจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ครูในปัจจุบันต้องมีความสามารถในการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและทันสมัย การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมให้ครูสามารถสอนในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนได้ (กุลชรัสต์ พาณิษฐ์, 2562)

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในยุคดิจิทัล ได้แก่ การมีความรู้ด้านดิจิทัลลิตรารี การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการข้อมูล และการสื่อสารออนไลน์ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่จำกัด ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง และความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม

ที่เหมาะสม เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ บทความนี้จะพูดถึงทักษะที่จำเป็นและความท้าทายในการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูในการสอนในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน

บทบาทของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเตรียมครูให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเทคโนโลยีในโลกการศึกษาในปัจจุบัน ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยให้กับนักเรียน การพัฒนาครูจึงไม่เพียงแต่เป็นการเสริมสร้างทักษะการสอนที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการข้อมูล การสื่อสารออนไลน์ และการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ๆ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (สุวรรณณี เกตุสุวรรณ, 2561)

หนึ่งในบทบาทสำคัญของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลคือการส่งเสริมให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารออนไลน์ที่สามารถทำให้ครูสามารถติดต่อและโต้ตอบกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Anderson, C. A., & Krathwohl, D. R., 2001)

นอกจากนี้ การพัฒนาครูยังช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกของเทคโนโลยี โดยการเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลลิตรารี (Digital Literacy) ที่สำคัญสำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมที่มีคุณภาพและการสนับสนุนที่เหมาะสมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถเรียนรู้และเติบโตในด้านการใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างต่อเนื่อง

โดยรวมแล้ว การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและความท้าทายต่างๆ ในยุคที่เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในทุกด้านของชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นและความท้าทาย

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของบันดูรา (Bandura)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น การนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล ครูสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆ ผ่านการสังเกตการใช้เทคโนโลยีในการสอนของเพื่อนร่วมงานหรือการศึกษาแนวทางต่างๆ ที่เผยแพร่ในสื่อดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการร่วมมือในชุมชนครูออนไลน์จะช่วยให้ครูพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของพือาเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development)

พือาเจต์เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์สูงระหว่างนักเรียนและสื่อดิจิทัล ซึ่งจะกระตุ้นกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา ทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น การพัฒนาครูในด้านการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับนักเรียนถือเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล (Bates, A. W., 2015)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการทำงาน (Constructivist Learning Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ผ่านประสบการณ์และการโต้ตอบกับสภาพแวดล้อม ครูในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนสามารถสร้างความรู้และทักษะผ่านการใช้เทคโนโลยี เช่น การทำโปรเจกต์ดิจิทัล การใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์ และการทำงานร่วมกันในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาครูในยุคนี้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสานคือการใช้ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้ออนไลน์ โดยการผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสอนในห้องเรียน การพัฒนาครูในทักษะนี้จึงเน้นการให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่มีทั้งการเรียนออนไลน์และออฟไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งในกรณีของครู การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลสามารถทำได้ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งข้อมูลดิจิทัล เช่น คอร์สออนไลน์ วิดีโอการสอน หรือแพลตฟอร์มต่างๆ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีในการสอนได้ตามความต้องการของตนเองและความสะดวกในการเรียนรู้

ความท้าทายในการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล

1. การเข้าถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำกัด

ครูบางคนอาจไม่มีการเข้าถึงเครื่องมือเทคโนโลยีหรือการสนับสนุนจากองค์กรที่เพียงพอในการพัฒนาทักษะดิจิทัล ซึ่งเป็นความท้าทายในการใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง

การปรับตัวใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสอนอาจเป็นเรื่องยากสำหรับบางคนที่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบเดิมๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครูที่มีอายุมากหรือไม่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี (Martin, F., & Uche, E., 2020)

3. การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของครู และการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เพราะต้องมีการออกแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ (นิตยา ภูมิภักดี, 2564).

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลจึงต้องอาศัยการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงการปรับปรุงการฝึกอบรมและการให้ทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นและเผชิญกับความท้าทายในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: ทักษะที่จำเป็นและความท้าทาย

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ครูสามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในยุคดิจิทัล

ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านเทคโนโลยี แต่ยังรวมถึงความสามารถในการปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาครูในด้านนี้จึงมีบทบาทในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคที่เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน (Reeves, T. C., & Okey, J. R., 2000).

1. การพัฒนาทักษะดิจิทัล (Digital Literacy)

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในยุคดิจิทัลคือการมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งไม่จำกัดแค่การใช้โปรแกรมหรืออุปกรณ์เท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอน เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การใช้สื่อการสอนดิจิทัล และการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย (ศิริพร กวินทิพย์, 2563)

2. การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบหลักสูตร

การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล ครูต้องสามารถปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสื่อการสอนที่มีความหลากหลายและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมวิชาชีพ

การฝึกอบรมครูในยุคดิจิทัลต้องมีความต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อให้ครูสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล โปรแกรมฝึกอบรมต้องเน้นการสร้างทักษะที่ครูต้องการในการใช้เทคโนโลยีในการสอน เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลใหม่ๆ การสอนในรูปแบบออนไลน์ และการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

4. การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน โดยการใช้เทคโนโลยีในการสร้างกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงการทำงานร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง

5. ความท้าทายในการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล

ถึงแม้ว่าการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลจะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน แต่ยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องเผชิญ เช่น การเข้าถึงทรัพยากรที่จำกัดในบางพื้นที่ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากบางกลุ่มครูที่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม และการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรการศึกษาในการให้ทรัพยากรและการฝึกอบรมที่เพียงพอ (Zhao, Y., & Liu, H., 2018)

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน ครูที่สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการสอนจะสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยให้กับนักเรียนได้ พร้อมทั้งช่วยให้ระบบการศึกษามีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ครูในยุคนี้ต้องมีทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้รวมถึง ดิจิทัลลิเทราซี (Digital Literacy) การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการการเรียนการสอนออนไลน์ การสื่อสารกับนักเรียนผ่านเทคโนโลยี และการใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลยังเผชิญกับ ความท้าทาย หลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำเป็น การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงจากครูบางส่วนที่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม และความยากลำบากในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับครูที่มีพื้นฐานต่างกัน

การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและการยกระดับระบบการศึกษาทั้งหมด โดยการให้ครูมีทักษะที่เหมาะสม จะช่วยให้การเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองต่อความท้าทายต่างๆ ในโลกดิจิทัลได้

เอกสารอ้างอิง

- กุลขันธ์ พานิชย์. (2562). การพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับครูในยุค 4.0. *วารสารการศึกษา*, 45(3), 34-45.
- นิตยา ภูมิภักดี. (2564). ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและแนวทางการพัฒนา. *วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี*, 12(1), 112-126.
- ศิริพร กวินทิพย์. (2563). การพัฒนาครูในยุคดิจิทัล: ทักษะที่จำเป็นและวิธีการประยุกต์ใช้. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 28(2), 78-89.
- สุวรรณี เกตุสุวรรณ์. (2561). *การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- Anderson, C. A., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Pearson Education.
- Bates, A. W. (2015). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning*. Tony Bates Associates Ltd.
- Martin, F., & Uche, E. (2020). Digital Literacy for Educators in the 21st Century. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 13(2), 22-38.
- Reeves, T. C., & Okey, J. R. (2000). The impact of technology on teaching and learning. *Educational Technology Research and Development*, 48(2), 1-16.
- Zhao, Y., & Liu, H. (2018). *Teachers' Digital Literacy and Their Professional Development in the Digital Age*. Springer.

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ในสังคมไทย*

THE SOCIAL CHANGE AND ITS IMPACT ON FAMILY RELATIONSHIPS IN THAI SOCIETY

สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร

Suthinan Suwanvijitr

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

Corresponding author E-mail: raungdech122@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 1 มิถุนายน 2567; วันตอบรับบทความ : 20 มิถุนายน 2567

Received 20 May 2024; Revised 1 June 2024; Accepted 20 June 2024

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้นำไปสู่การปรับตัวในด้านต่างๆ ของชีวิตประจำวัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ประกอบด้วย การเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และการเปิดกว้างของสังคมโลกาภิวัตน์ บทความนี้ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น และความท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัว เช่น การปรับตัวของสมาชิกในครอบครัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การทำงานนอกบ้านของผู้หญิง การลดลงของความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น และการปรับตัวของครอบครัวในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลกระทบต่อการจัดระเบียบและการทำงานของครอบครัวอย่างมี

Citation:



* สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร. (2567). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย.

วารสารกวันพะเยา, 1(3), 51-59.

Suthinan Suwanvijitr. (2024). The Social Change and Its Impact on Family Relationships in Thai Society.

Journal of Kwan Phayao, 1(3), 51-59.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

นัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การแบ่งปันบทบาท และการสนับสนุนทางอารมณ์ สมาชิกในครอบครัวต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อให้ครอบครัวยังคงมีความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและยั่งยืนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, ความสัมพันธ์ในครอบครัว, สังคมไทย, บทบาทของสมาชิกในครอบครัว, การปรับตัว

Abstract

Social changes in Thai society over the past decades have led to various adjustments in daily life, including changes in family relationships. Factors contributing to these changes include economic growth, technological development, cultural shifts, and the globalization of society. This paper examines the impact of social changes on family relationships in Thai society, focusing on changes in family members' roles, intergenerational relationships, and the challenges that arise in family life. These challenges include the adaptation of family members in a rapidly changing society, women's participation in the workforce, the decline of intergenerational bonds, and the adjustment of families in the digital age. The study found that social changes significantly impact the structure and functioning of families, particularly in terms of communication, role-sharing, and emotional support. Family members must adapt to these changes in order to maintain strong and sustainable relationships in a transforming society.

Keywords: Social change, Family relationships, Thai society, Family members' roles, Adaptation

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีผลกระทบในหลายด้านของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค่

ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมือง แต่ยังคงผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม (กนกวรรณ อนันต์สาธิต, 2562)

การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การเปิดกว้างของสังคมโลกาภิวัตน์ และการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างความท้าทายใหม่ ๆ ในการจัดการความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การแบ่งปันบทบาท และการสนับสนุนทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นภายในครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของสังคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ครอบครัวในสังคมไทยต้องปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พรทิพย์ ปัญญาวงศ์, 2565)

บทความนี้จะศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษานี้หวังที่จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความสัมพันธ์ในครอบครัว และเสนอมุมมองในการจัดการความสัมพันธ์เหล่านี้ให้แข็งแกร่งและยั่งยืนในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป

บทบาทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและลักษณะของสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งกระทบต่อโครงสร้างและการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมอย่างลึกซึ้ง โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและค่านิยมของสมาชิกในสังคม (สุวรรณี พรหมมา, 2561 : 123)

ในด้านหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและครอบครัวที่ดีขึ้น เช่น การให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาอาชีพที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้ นอกจากนี้การเปิดกว้างของสังคมต่อการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสื่อสารในโลกดิจิทัลยังช่วยเพิ่มความเข้าใจและเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในสังคม

ในด้านกลับกัน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบได้เช่นกัน โดยเฉพาะในแง่ของการลดลงของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว เช่น การทำงานนอกบ้านของผู้หญิง หรือการย้ายถิ่นฐานของสมาชิกในครอบครัวที่มีผลต่อการสื่อสารและการเชื่อมโยงภายในครอบครัว อีกทั้งความเร็วในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังทำให้สมาชิกในครอบครัวบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเครียดและความไม่มั่นคงในความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (Giddens, A., Duneier, M., Appelbaum, R. P., & Carr, D., 2017).

โดยรวม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีบทบาททั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะสามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และสร้างความเข้มแข็งให้กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสังคมโดยรวม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย

ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่าง ๆ ในสังคมไทย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทยมีหลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (Coleman, J. S. (1990)).

1. ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

ทฤษฎีระบบถือเป็นทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวสามารถมองได้เป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยสมาชิกหลายคน ซึ่งต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่เชื่อมโยงกัน การเปลี่ยนแปลงในสมาชิกคนใดคนหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งระบบ ตัวอย่างเช่น หากมีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องย้ายไปทำงานต่างจังหวัดหรือประเทศอื่น ก็จะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ทฤษฎีระบบเน้นการศึกษาผลกระทบระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ภายในครอบครัว และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

2. ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory)

ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมกล่าวถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เป็นหนึ่งในกลุ่มแรก ๆ ที่สร้างอัตลักษณ์ให้กับบุคคล เมื่อครอบครัวต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปิดกว้างในด้านวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาเทคโนโลยี อัตลักษณ์ในครอบครัวก็สามารถถูกปรับเปลี่ยนได้ โดยสมาชิกในครอบครัวอาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

3. ทฤษฎีสังคมวิทยาครอบครัว (Family Sociology Theory)

ทฤษฎีนี้ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวจากมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีการศึกษาความแตกต่างในบทบาทของสมาชิกในครอบครัวตามแต่ละสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้หญิงในครอบครัวไทยจากการเป็นแม่บ้านมาเป็นผู้ทำงานนอกบ้าน ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงการรับมือของครอบครัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การปรับตัวของครอบครัวในยุคสื่อดิจิทัล และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change Theory)

ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างสังคมและวิถีชีวิตของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาเทคโนโลยี ดำเนินการโดยมีผลต่อครอบครัว โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความยากลำบากในการปรับตัวของครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ชนบทเมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวในเมืองที่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรใหม่ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ

5. ทฤษฎีการปรับตัวของครอบครัว (Family Adaptation Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการศึกษาวิธีที่ครอบครัวสามารถปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น การเผชิญกับความยากจน ความขัดแย้งภายในครอบครัว หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจว่าครอบครัวสามารถฟื้นตัวและสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งได้อย่างไรเมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือการเปลี่ยนแปลงในชีวิต

6. ทฤษฎีการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Theory)

ทฤษฎีนี้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารภายในครอบครัว และความสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสื่อสารภายในครอบครัวที่ดีสามารถช่วยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารในยุคปัจจุบัน (Choe, M. K., & Lee, J. H., 2010)

ทฤษฎีและแนวคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย โดยเน้นที่บทบาทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้อย่างมีนัยสำคัญ การทำความเข้าใจทฤษฎีเหล่านี้ช่วยให้เห็นภาพรวมของการปรับตัวและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย

บทบาทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกสังคม และมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อชีวิตและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, วัฒนธรรม, เทคโนโลยี และการเมือง ล้วนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว (Rindfuss, R. R., & Bumpass, L. L., 2004)

1. การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสมาชิกในครอบครัว

ในสังคมไทยที่ผ่านมา บทบาทของสมาชิกในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เช่น การที่ผู้หญิงในครอบครัวออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ส่งผลให้บทบาทการดูแลบ้านและเลี้ยงดูบุตรมีการเปลี่ยนแปลง หรือการที่คนในครอบครัวต้องย้ายไปทำงานต่างจังหวัดหรือประเทศอื่น ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความห่างเหินขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวต้องปรับตัวในการจัดการหน้าที่และบทบาทภายในครอบครัวใหม่

2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

การเติบโตของเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในด้านการทำงาน เช่น การเกิดการจ้างงานที่มีความต้องการทักษะเฉพาะ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการหารายได้และการจัดการทรัพยากรในครอบครัว สิ่งนี้อาจนำไปสู่ความเครียดและความขัดแย้งภายในครอบครัว เนื่องจากความแตกต่างในรายได้ การจัดการเงิน และความต้องการที่ไม่สมดุล

3. การเปิดรับและการรับมือกับเทคโนโลยี

การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ และสื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการสื่อสารในครอบครัว โดยเฉพาะในยุคที่สมาชิกในครอบครัวสามารถติดต่อกันได้ทุกที่ทุกเวลา แม้ว่าจะห่างไกลกันจากการย้ายถิ่นฐานหรือการทำงานต่างประเทศ แต่การใช้เทคโนโลยีอย่างมาอาจส่งผลให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป เช่น การลดลงของการสื่อสารแบบ face-to-face หรือการมีเวลาร่วมกันในครอบครัวน้อยลง

4. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยม

การรับวัฒนธรรมตะวันตกและแนวคิดใหม่ๆ ผ่านสื่อและการติดต่อกับโลกภายนอก ได้สร้างแรงกดดันให้ครอบครัวไทยต้องปรับตัว ทั้งในด้านค่านิยมและการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงในแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัว เช่น การยอมรับความหลากหลายทางเพศ หรือการยอมรับการทำงานของผู้หญิงในสังคม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการเลี้ยงดูบุตร การตัดสินใจในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น

5. ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้เกิดความแตกต่างในวิถีชีวิตระหว่างรุ่น โดยเฉพาะระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ความแตกต่างในมุมมองเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ค่านิยม และการใช้เทคโนโลยีอาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันในครอบครัว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นมีความตึงเครียดมากขึ้น การเรียนรู้และการปรับตัวให้เข้าใจระหว่างรุ่นเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

6. การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัว

ในสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัว เช่น การเกิดครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวที่ไม่มีพ่อแม่ร่วมกัน หรือการมีสมาชิกครอบครัวหลายคนทำงานอยู่ในต่างประเทศ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว การปรับตัวให้เข้ากับโครงสร้างครอบครัวใหม่ๆ เหล่านี้อาจต้องใช้เวลาและความพยายามในการจัดการความขัดแย้งภายในครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้งในแง่ของบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การรับมือกับเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และความท้าทายในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น การศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวของครอบครัวในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มั่นคงและยั่งยืนในสังคมที่พัฒนาไป

สรุป

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสังคมไทยมีผลกระทบสำคัญต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะในด้านบทบาทของสมาชิกในครอบครัว การสื่อสาร และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การที่ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในตลาดแรงงานมากขึ้น ส่งผลให้บทบาทของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะบทบาทการดูแลครอบครัวและการทำงานนอกบ้าน ซึ่งทำให้เกิดความท้าทายในการจัดการเวลาและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว การเปิดรับเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้สมาชิกในครอบครัวสามารถสื่อสารและเชื่อมโยงกันได้ แม้จะห่างไกลกัน แต่ก็อาจส่งผลให้การสื่อสารแบบตัวต่อตัวลดลงและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความห่างเหิน

การรับวัฒนธรรมต่างประเทศและกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ค่านิยมในครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป เช่น การยอมรับบทบาทที่หลากหลายของผู้หญิงและการสนับสนุนสิทธิในความหลากหลายทางเพศ ส่งผลต่อความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นในครอบครัว ความ

แตกต่างในวิถีชีวิตระหว่างคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจในครอบครัว

โดยรวมแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ก่อให้เกิดทั้งผลกระทบเชิงบวกและลบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว การปรับตัวและการเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อนันต์สาร. (2562). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 34(2), 45-59.
- พรทิพย์ ปัญญาวงศ์. (2565). *บทบาทของสมาชิกในครอบครัวไทยในยุคสังคมสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวรรณี พรหมมา. (2561). การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวและผลกระทบในสังคมไทย. *วารสารการศึกษาและสังคม*, 18(3), 123-135.
- Giddens, A., Duneier, M., Appelbaum, R. P., & Carr, D. (2017). *Introduction to Sociology*. (10th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.
- Rindfuss, R. R., & Bumpass, L. L. (2004). The Changing Relationship Between Family and Work in Thailand: Implications for Family Well-Being. *Journal of Marriage and Family*, 66(5), 1106-1115.
- Choe, M. K., & Lee, J. H. (2010). Social Change and Family Structure in Southeast Asia: A Comparative Study of Thailand and Indonesia. *Asian Social Work and Policy Review*, 4(2), 34-45.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

วารสารกวีานพะเยา

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารกวีานพะเยา

วารสารกวีานพะเยา เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:

- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content)
- 8) บทวิจารณ์
- 9) สรุป (Conclusion)
- 10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิทยุณนี้จักเป็นอัติตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิทยุณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์*, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทธาจพันธ์. (2537). หม้อคอควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา. / ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิเทพ, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษฎา ผาทอง. (2564). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (รัจจนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการ
คัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15
มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์
2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World
Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices
and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์
ของวารสารกวีานพะเยา ได้ที่ <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp> เมื่อส่งเข้าระบบ
สำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journal.kwanphayao@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารกวีานพะเยา

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์
เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล
.PDF.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)
กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป
ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผล
การประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณา
บทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารกวีานพะเยา หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารถึงฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารกวีานพะเยา

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16.pt).....

2..... (16.pt).....

3..... (16.pt).....

การทบทวนวรรณกรรม (18 pt)

1..... (16.pt).....

2..... (16.pt).....

สรุป..... (16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ



ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้.....รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)



(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16.pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16.pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ที่สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น

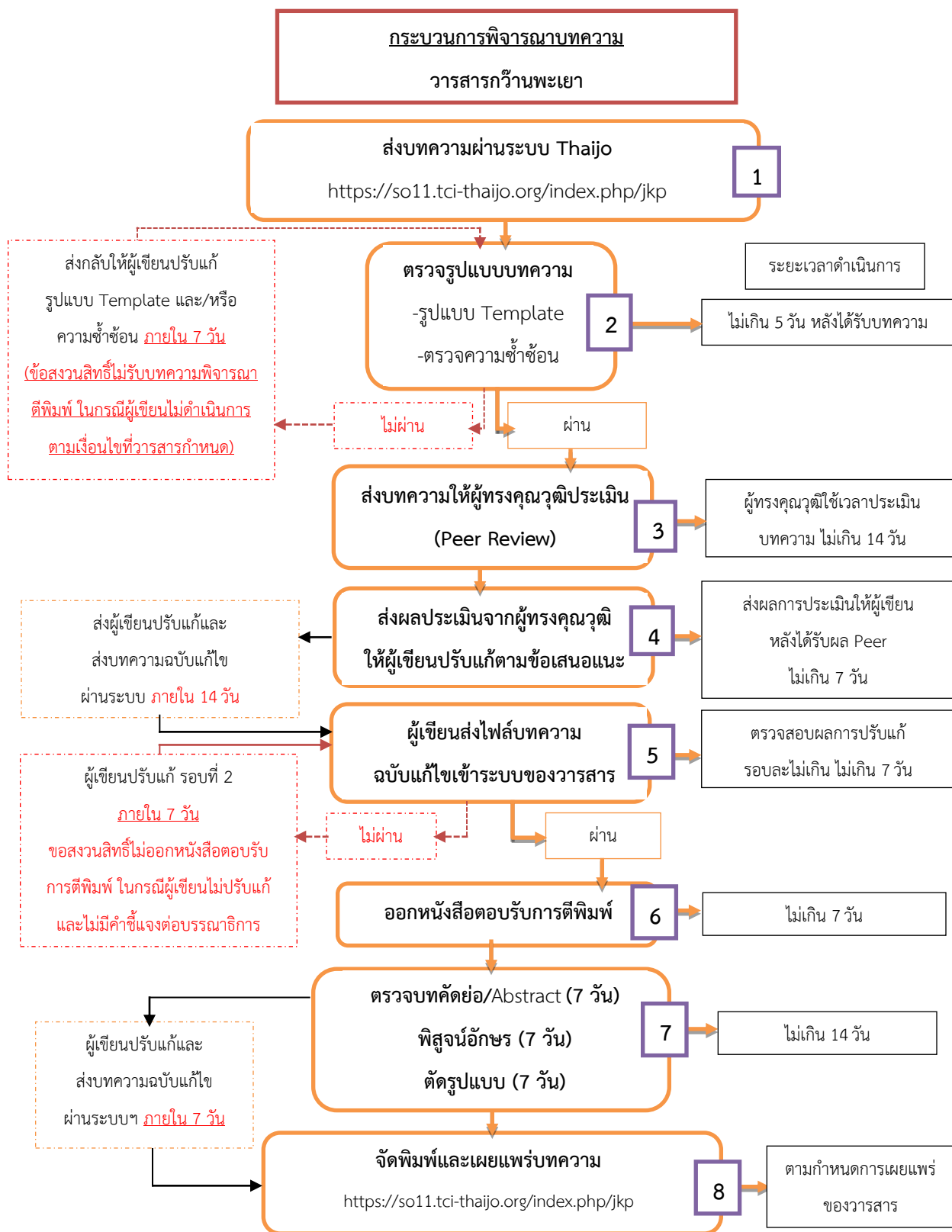
จุดด้อย

สรุป (18 pt)

(16.pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมูลรา ไม่เอียง ไม่หนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)



หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)